

Noor
DER
graf

Cursus Begraven met Beleid

Programma cursus Begraven met Beleid

Woensdag 5 april 2023, 10.00-15.45 uur

10.00-10.30: Onderlinge kennismaking

10.30-12.00: Beleidsmatige en juridische aspecten

Docent: Petra Hurkmans (beleidsmedewerker groen en landschap, Gemeente Borger-Odoorn)

In mijn cursusdeel ga ik in op beleidsmatige en juridische aspecten van begraafplaatsen. Landelijk gelden de Wet en het Besluit op de lijkbezorging, lokaal geldt een verordening of een reglement. Aan de hand van voorbeelden uit de gemeente Borger-Odoorn leg ik uit hoe beleidsvisies en verordeningen kunnen helpen inrichting, gebruik en beheer van begraafplaatsen te reguleren. Centraal staan vragen als: Waarom is beleid nodig? Welke wetsartikelen noodzaken tot beleid? Hoe ontwikkel je beleid en creëer je draagvlak daarvoor? Hoe maak je een beleidsplan? Wat kun je in een beleidsplan vastleggen? Beleidsvragen zijn onder andere: Hoeveel ruimte is er nodig om te begraven? Houden we alle begraafplaatsen in stand? Realiseren we een nieuwe begraafplaats? Welke tariefstelling hanteren we? Hoe organiseren en betalen we de uitvoering? Kunnen we daarbij ook gebruikmaken van vrijwilligers? Moet iedere begraafplaats op dezelfde manier beheerd of onderhouden worden?

Na de inleiding bespreek je met een medecursist een eigen casus. Die heeft te maken met de ontwikkeling van een beleidsplan of de uitvoering daarvan. Ter voorbereiding kun je vragen stellen als: Wat wil ik regelen in een beleidsplan? Van welke onderdelen vraag ik me af hoe die het best geregeld kunnen worden? Maak ik het beleidsplan zelf of laat ik dat doen? En indien er al een beleidsplan is: Tegen welke uitvoeringsproblemen loop ik aan? Welke oplossingen bestaan daarvoor?

12.00-13.00: Lunch

13.00-14.30: De multifunctionaliteit van begraafplaatsen

Docent: Brenda Mathijssen (universitair docent psychologie, cultuur en religie, Rijksuniversiteit Groningen)

Begraafplaatsen zijn multifunctioneel; ze hebben verschillende betekenissen en functies. Voor de één is de begraafplaats een heilige plek, voor de ander een recreatieve locatie in stad of dorp. In mijn cursusdeel ga ik in op de multifunctionaliteit en uitdagingen voor begraafplaatsen in de hedendaagse samenleving. Het woord 'plaats' heeft veel betekenissen. We bespreken er zes. We kijken naar de afbakening van plaats en naar de relationele, dynamische, esthetische, gereguleerde en multifunctionele betekenis van plaats. Wat zeggen deze betekenissen over begraafplaatsen in de hedendaagse samenleving? Ik gebruik praktijkvoorbeelden en materiaal uit recent onderzoek. Ook formuleren we reflectievragen die behulpzaam kunnen zijn bij het maken van beleid, bij het herinrichten van begraafplaatsen of bij het organiseren van activiteiten. Zo denken we samen na over de diverse, soms tegenstrijdige betekenissen van begraafplaatsen voor verschillende doelgroepen.

Na de inleiding bespreek je met een medecursist een eigen casus. Je analyseert de multifunctionaliteit van één begraafplaats. Ter voorbereiding kun je vragen stellen als: Welke functies en betekenissen heeft jouw begraafplaats? Welke functies zijn het meest belangrijk en voor wie? Hoe verhouden deze functies zich tot elkaar? Met welke functie(s) zou je in de toekomst meer willen doen? Waarom wil je dat en hoe denk je die functies te realiseren (praktisch; financieel)?

14.30-15.00: Pauze

15.00-15.45: Fondsen en subsidies werven

Docenten: Leo Dijkstra (zelfstandig adviseur DIJKSTRA Tuin, Park en Landschap), Roeli Broekhuis (beleid en advies, tevens directeur Erfgoedpartners en Centrum Groninger Taal & Cultuur)

Voor welke activiteit of onderdeel van het beleid zoek je nog financiering? Heb je gezocht naar subsidiemogelijkheden bij gemeente, provincie of Rijk? Ben je op de hoogte van fondsen waarbij je eventueel kunt aankloppen? Je kunt hier een eigen casus inbrengen.

Donderdag 6 april 2023, 09.00-17.00 uur

09.00-10.30: Landschappelijke, ecologische en groenaspecten

Docent: Leo Dijkstra (zelfstandig adviseur DIJKSTRA Tuin, Park en Landschap)

In mijn cursusdeel behandel ik de ruimtelijke kenmerken van begraafplaatsen. Die vloeien doorgaans voort uit een ontwerp dat aan de aanleg en de inrichting ten grondslag ligt. Eerst bespreek ik enkele historische en hedendaagse ontwerppunten van begraafplaatsen en leg uit welke consequenties die hebben (gehad) voor het landschappelijke en ecologische karakter van de terreinen, inclusief blauw (water) en groen (bomen en planten). Daarna ga ik in op het spanningsveld tussen de oorspronkelijke aanleg en de veranderingen die daarin in de loop van de tijd zijn aangebracht. Centraal staan de volgende vragen: Hoe bepaal je de ruimtelijke eigenschappen van een begraafplaats? Kunnen begraafplaatsen zodanig beheerd worden dat die eigenschappen behouden blijven of hersteld worden? Is uitbreiding of verandering/toevoeging van functies mogelijk met behoud van die eigenschappen? Is het mogelijk een begraafplaats onder architectuur aan te leggen die rendabel beheerd kan worden?

Na de inleiding bespreek je met een medecursist een eigen casus. Je analyseert de ruimtelijke eigenschappen van één begraafplaats en inventariseert kwesties die spelen rond aanleg, inrichting en onderhoud. Ter voorbereiding kun je vragen stellen als: Is de begraafplaats vergelijkbaar qua onderhoud met overig openbaar groen? Hoeveel waarde hecht ik aan behoud of herstel van oorspronkelijke eigenschappen? Moet onderhoud kostendekkend zijn of mag het ook wat kosten?

10.30-11.00: Pauze

11.00-12.30: Cultuurhistorische aspecten

Docent: Kees van der Ploeg (voormalig universitair docent kunst- en architectuurgeschiedenis, Rijksuniversiteit Groningen)

In mijn cursusdeel bespreek ik de cultuurhistorische aspecten van begraafplaatsen. Een begraafplaats ontleent zijn cultuurhistorische betekenis aan het geheel van groen, grafstenen, hekken en dienstgebouwen in hun onderlinge samenhang. Bij besluiten over bescherming van het geheel of van onderdelen spelen naast historische ook esthetische overwegingen een rol. Centraal staan vragen als: Wat verstaan we onder monumenten en erfgoed? Wat is voor een bepaalde periode typerend qua vorm, materiaal en belettering van grafmonumenten? Welke criteria hanteer je bij de selectie van te behouden en te onderhouden graven en grafmonumenten? Hoe (praktisch; financieel) kunnen belangrijke graven en grafmonumenten behouden en onderhouden worden? Hoe documenteer je grafmonumenten (of andere onderdelen) zodat kennis erover na ruiming/verwijdering behouden blijft? Welke alternatieven zijn er voor ruiming van (delen van) historische begraafplaatsen?

Na de inleiding bespreek je met een medecursist een eigen casus. Je brengt de cultuurhistorische betekenis van één begraafplaats of een onderdeel daarvan in kaart. Ter voorbereiding kun je vragen stellen als: Welke onderdelen zijn van cultuurhistorische betekenis? Let ik bij een grafmonument alleen op ouderdom of ook op materiaalkeuze, stijl en kwaliteit? Hou ik rekening met afkomst, levensloop en beroep van een begravene? Met andere woorden: hoe sociaal inclusief ga ik te werk?

12.30-13.30: Lunch

14.00-17.00: Bezoek aan twee begraafplaatsen in de gemeente Groningen (met eigen vervoer).

Praktische informatie

De tweedaagse cursus *Begraven met beleid* is bedoeld voor beheerders en beleidsmedewerkers van overheden en instellingen die eigenaar zijn van kerkhoven en begraafplaatsen. De cursus is opgezet vanuit het samenwerkingsverband Noordergraf, dat beheer wil stimuleren dat oog heeft voor de erfgoedwaarden van deze terreinen en dat rekening houdt met de belangen en inzichten van alle betrokkenen: eigenaars, beheerders, bezoekers en omwonenden.

Aanmelden kan op de [website](#).

Noordergraf wordt gevormd door:

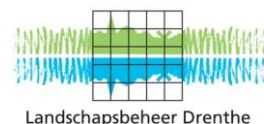
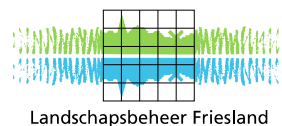
Erfgoedpartners

Landschapsbeheer Friesland

Landschapsbeheer Drenthe

Landschapsbeheer Groningen

Rijksuniversiteit Groningen

Noor
DER
graf

Laatste Groet
van Loppersum's
Muziekcorps